

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ülkemiz nüfusunun yaklaşık yüzde 13'nün engelli kabul edildiği, etrafı ile birlikte otuz milyon vatandaşımızı ilgilendirdiği bilinen bir konuda başta yöneticiler olmak üzere ciddi bir farkındalık oluşmadığını üzülererek yaşamaktayız. Leyleklerin beslenmesi ve korunması için dahi vakıf kuran, onları düşünen ve gözeten bir geleneğe sahip milletimizin böyle bir konudan bigâne kalması elbette salt toplumun kendi kusuru değildir.

Birleşmiş Milletler, 1992 yılında aldığı bir kararla 3 Aralık tarihini Uluslararası Engelliler Günü olarak ilan etmiş ve sonrasında BM üyesi ülkeler tarafından ek olarak yine üye 156 devlet, 10-16 Mayıs tarihlerini Engelliler Haftası olarak kutlanmasını kararlaştırmıştır.

Aslında bu özel gün ve söz konusu hafta bir kutlama seremonisinden çok engelli vatandaşlarımız için farkındalık oluşturmak adına müstesna zamanlardır. Kısa bir zaman öncesine kadar yasalarımızda yer bulan tanımlamalar bile engelli vatandaşlarımızı aşağılayan ve onları bizler adına utandıran ifadeler içermekteydi. Onları "sakat" diyerek tanımlayan ifade ve hitaplar duyarlı insanlarımızın çabaları ile yerini daha makul ifadeler bıraktı. Bir devletin gelişmiş ve medeni bir ülke olup olmadığı her şeyden önce fiziksel ve mental engeli olan vatandaşlarına uyguladığı pozitif ayrıcalıkların derecesi ile orantılıdır.

TÜİK verilerine göre bile 10 milyon üzerinde olan engellilerin, mutlak açlık ve yoksulluk sınırı altında bir yaşam sürdürmektedir. Milyonlarca engellinin bütçeden aldığı pay yüzde 2'nin altındadır. Bu bütçe arttırılmalı ve eğitim-sağlık-sosyal hizmetler alanında insan onuruna yakışır yaşam koşulları ile engelli ödenekleri ödenmelidir. Şu anda yapılan ödemeler yoksulluk sınırının onda biri düzeyine inmiştir. Kamuda kotaları hala boş olduğu engelli kadrolarına atama yapılmazken on binlerce engelli vatandaşımız atama beklemektedir.

Engelli bireylerin yaşam kalitesini artırmak, kamu hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak ve haklarını daha etkin bir şekilde koruyarak toplumsal hayata tam katılımlarını sağlamak devletin en temel sorumluluklarından biridir. Anayasa'mızın 10'uncu maddesi, devletin engellilere yönelik pozitif ayrımcılık yapmasını ve gerekli önlemleri almasını hükme bağlamaktadır. Ancak mevcut sistemde engelli bireylere yönelik hizmetler birçok farklı bakanlık ve kamu kurumu arasında dağılmış durumdadır. Bu dağınıklık hem hizmetlerin etkinliğini azaltmakta hem de engelli vatandaşlarımızın haklarına erişimini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, engellilere yönelik tüm hizmetlerin tek bir çatı altında toplanması ve kamu politikalarının daha bütüncül ve koordineli bir şekilde yürütülmesi amacıyla **Engelliler Bakanlığı'nın** kurulması da dahil yasal düzenlemelerin yapılması, dile getirilen tüm sorunların gerçek sebeplerinin araştırılması ve alınacak tedbirlerin tespiti ile, atılacak adımların belirlenmesi amacıyla Anayasamızın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddelerine dayanarak Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim. **14.05.2025**

Selçuk ÖZDAĞ
Muğla Milletvekili
Yeni Yol Partisi Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Gelişmiş ülkeler eğitim, sağlık ve ulaşım gibi konular başta olmak üzere, tüm standartlarını engelli vatandaşlarını önceleyerek belirlemektedirler. Merkezi ve yerel yönetimler altyapıdan üst yapıya her aşamada, engellilerin topluma ve sosyal hayata katılımını kolaylaştıran standartları tavizsiz uygulamak için çaba göstermektedirler. Hükümetler bu konuda öncü bir rol ile yasal düzenlemelerle standartları uygularken toplum da vicdan ve dimağlarında oluşan engelli algısını değiştirmelidir. Zira onları birer asalak gibi gören (hatta görmezden gelen) bu algı maalesef zaman zaman karşımıza çıkmaktadır. Hükümet bazı engellilerin istihdam edilmesi ve bir kısım altyapı düzenlemeleri gibi hususlarda günah savar kabilinden arızı çözümler yerine çok daha kapsamlı uygulamaları bir an önce uygulamaya koymalıdır. Bugün iktidar engelli vatandaşlarımızın bir kısmını istihdam ederken geride kalanların hayatına ne tür bir katkı sağladığı meçhuldür. Engelli insanlarımızın problemlerinin çözümüne yönelik; kısmi istihdam, görece özel eğitim ve sadaka nev'inden maddi yardımlar dışında ciddi çözümler üretememektedir.

Yaşayanların çok iyi bildiği bir hususta mesela karma sınıflarda eğitim almaya çabalayan ailelerin engelli çocukları devletimizin ne kadar koruması altındadır. Zira uygulamalarda görüyoruz ki toplumun duyarsızlığı da eklenince vicdanları kanatan olaylar yaşanmaktadır. Engeli olmayan çocuklarımızın bile her türlü fırsat eşitsizliği yüzünden doğru dürüst eğitim göremediği ülkemizin engelli çocuklarının ne durumda olduğunu maalesef bilen ve yaşayan herkes farkındadır. Mesela pandemi dönemi, evlerinde hapis kalan engelli vatandaşlarımız için bir kâbus haline dönüşmüştü. Büyük bir kısmı zaten kendi başlarına yaşamlarını sürdürmekte zorlanan engellilerimiz, hükümetten yeterli desteği almamış ve hala da alamamaktadır.

Şu an kamu sektöründe 70.000 engelli çalışan vatandaşımız vardır. Atama bekleyenlerin atamalarının biran evvel yapılarak çalışma hayatına başlamaları sağlanmalıdır. Çalışma hayatındaki engelli kamu personelinin özellikle idarecileri tarafından maruz kaldıkları mobbinge varan uygulamaların önüne geçilmelidir. Hükümet hizmetli kadrosuna atama yapmaktan ivedilikle vazgeçerek bu kadroları memur, bilgisayar işletmeni, veri hazırlama vb. kadrolara dönüştürerek atama yapmalı, şu an hizmetli kadrosunda görev yapan personel de eğitim durumlarına göre uygun kadrolara sınavsız olarak atamalıdır. Diğer taraftan toplu sözleşmelerde engellilerin maaş artış oranları gelirlerine göre değil, giderleri göz önüne alınarak yapılmalıdır. Özel sektörde ise zorunlu engelli istihdam oranı ile devlet desteği artırılmalı ve şartları iyileştirilmelidir.

İş Kanunu'nda, elli ve daha fazla işçi çalıştıran işverenlere belirli oranda engelli ve eski hükümlü istihdam etme zorunluluğu vardır. Bu hüküm, esasen bu insanları topluma kazandırma ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Maalesef, uygulamada işverenler bu yükümlülüğünü tam olarak yerine getirmede gibi ne gibi yaptırımlar uygulandığı da belirsizdir. Bu durum hem engelli bireyler hem de eski hükümlüler için işgücüne katılım oranlarının düşük kalmasına, toplumsal eşitsizliklerin derinleşmesine ve ekonomik kalkınma süreçlerinden dışlanmalarına sebep olmaktadır. 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'da 2005 yılında yapılan değişiklikle "Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan toplu taşıma hizmetlerinin özrümlülerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır.

Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürllüler için erişilebilir duruma getirilir" denilerek geçici 3. madde eklenmişti. Eklenen geçici 3. madde Kanun'da yer aldığı gibi 7 yıl geçmesine rağmen birçok ulaşım aracında düzenleme yapılmadığı gerekçesi ile ertelendi ve üzerinden neredeyse 20 yıl geçti. Sürekli ötelenen bu kanun engellilerin ulaşım hakkını zorlaştırması bir yana devlete olan güveni de sarsmaktadır. En son 2018'e kadar süre verilmiş ve maalesef 2018'e geldiğimizde 2 uzatma daha verilerek ötelenmiştir. 2 yıllık sürenin dolmasına yakın pandemi bahane edilip tekrar bir yıl daha uzatılmıştı. Son olarak pandemi sürecinde, ulaşım sektöründe bulunan firmaların bahaneleri yüzünden kanundaki düzenleme 1 yıl daha ötelenerek bugünlere gelinmiştir.

Manidar olan ise; tüm vatandaşlarımıza güya eşitlik ve refah vadeden iktidar, hangi kriz olursa olsun vergi ve zamları, geçiş garantili yol köprü ödemelerini asla aksatmamaktadır. Bu konularda hiç tereddüt göstermezken konu başta engelli vatandaşlarımız olmak üzere ihtiyaç sahibi halkımız olunca bahanelere sığınmayı marifet olarak görmektedir. Hatırlanacağı üzere Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2020 yılını erişilebilirlik yılı ilan etmiş olmasına rağmen bu dönemde engellilerin erişilebilirlikleri ertelenmiştir. Tıpkı 2024 yılını Emekliler yılı ilan ettikten sonra emeklilerin yaşadıkları en kötü yıl olması gibi bu durumda hükümetin bilinçli çelişkilerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Kendi sorumluluklarını başkalarının sırtına yüklemekte bir beis görmeyen iktidarın, taşımacılık sektörü ile engelli vatandaşlarımızı karşı karşıya getirmesi de ayrıca kayda değer bir siyasi tercihtir. Tüm bu ötelemeler, engelli bireylerin yaşamını kısıtlayan, mevcut haklardan yararlanmasını sınırlandıran ciddi bir sürece dönüşmüştür. TBMM'nin ivedilikle bir karar vermesi elzemdir. Ulaşım sektörü ile milyonlarca engelli vatandaş karşı karşıya getirip yasayı uygulamamak, halkımızın mağdur olmasına neden olmaktadır. Bir an önce yasadaki ötelenmeden vazgeçilerek engellilerin ulaşımına erişilebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.

Aslında ötelenen kanun değil sadece, yaşanamayan hayatlar ötelenmektedir. Gönül huzuru ile gezemeyen, bir yere gidemeyen, dolayısıyla yaşayamayan engellilerin sesi mutlaka duyulmalı ve gereği yapılmalıdır. Türkiye'nin birçok otobüs üreticisi proje hazır ama kanun yürürlüğe girmedi diyerek, normal otobüsleri üretip pazara vermeye devam etmektedirler. Engellilerle ilgili yapılacak bu teknik düzenlemenin firmalara mali yük getireceğini söyleyenlere engellilerin de otobüslere parayla bindiklerini, tükettikleri her üründe vergi ödediklerini ifade ediyor ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'nın "Yerleşme ve seyahat hürriyeti" başlıklı 23. Maddesinde yazan "Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir" ilkesinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

İzah edilen tüm gerekçelerle, engellilere yönelik tüm hizmetlerin tek bir çatı altında toplanması ve kamu politikalarının daha bütüncül ve koordineli bir şekilde yürütülmesi amacıyla **Engelliler Bakanlığı**'nın kurulması da dahil yasal düzenlemelerin yapılması, dile getirilen tüm sorunların gerçek sebeplerinin araştırılması ve alınacak tedbirlerin tespiti ile, yapılacak çalışmaların belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması sorunların çözümüne yönelik etkin bir adım olacaktır.

14.05.2025 tarih 25 sayılı Meclis Araştırma Önergesi

SN	MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
1	SADULLAH KISACIK	ADANA	
2	İDRİS ŞAHİN	ANKARA	
3	MESUT DOĞAN	ANKARA	
4	SADULLAH ERGİN	ANKARA	
5	ŞERAFETTİN KILIÇ	ANTALYA	
6	CEMALETTİN KANİ TORUN	BURSA	
7	MEHMET ATMACA	BURSA	
8	SEMA SİLKİN ÜN	DENİZLİ	
9	ERTUĞRUL KAYA	GAZİANTEP	
10	NECMETTİN ÇALIŞKAN	HATAY	
11	BÜLENT KAYA	İSTANBUL	
12	DOĞAN DEMİR	İSTANBUL	
13	ELİF ESEN	İSTANBUL	
14	HASAN KARAL	İSTANBUL	
15	MEDENİ YILMAZ	İSTANBUL	
16	MUSTAFA KAYA	İSTANBUL	
17	BİROL AYDIN	İSTANBUL	
18	MUSTAFA BİLİCİ	İZMİR	
19	İRFAN KARATUTLU	KAHRAMANMARAŞ	
20			
21	MEHMET EMİN EKMEK	MERSİN	
22	SELÇUK ÖZDAĞ	MUĞLA	
23	MEHMET KARAMAN	SAMSUN	
24	CEM AVŞAR	TEKİRDAĞ	

